

ІННОВАЦІЯ ТА ЇЇ ОСОБЛИВОСТІ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

У статті розкривається теоретична сутність інновації як економічної категорії та її особливості її функціонування в аграрному секторі економіки України, а також наводиться авторське визначення термінів «інновація», «агроінновація».

Ключові слова: інновація, інноваційна діяльність, агроінновація.

Світове сільське господарство рухається в напрямку посилення наукоємності продукції, що виробляється, і досвід світового економічного розвитку підтверджує, що розширене відтворення здійснюється завдяки інноваціям. Це особливо наочно прослідковується на прикладі економічно розвинених країн, які, підтримуючи баланс внутрішнього ринку продовольства за попитом та пропозицією, розв'язуючи завдання проникнення на ведучі світові ринки, упроваджують інновації, які сприяють модернізації та структурній перебудові економіки країни, підвищенню конкурентоспроможності та ефективності виробництва.

Ринкові трансформації аграрного сектору економіки України зумовлюють необхідність формування складної багаторівневої й багатоструктурної господарської системи, здатної підлаштовуватися та інтегруватися під умови, що об'єктивно складаються й постійно видозмінюються як усередині аграрного сектору, так і в інших галузях народного господарства. Тому для України необхідно ставити й послідовно вирішувати завдання інноваційного розвитку аграрного підкомплексу.

Президент України Віктор Янукович у своїх виступах неодноразово зазначав, що аграрний сектор є перспективним сектором інвестування в економіку України, що зумовлено зростанням цін на продукти харчування у світі, і Україна має величезні перспективи для підвищення сільгоспвиробництва.

Так на урочистому зібранні з нагоди дня працівника сільського господарства голова держави наголосив, що «рівень розвитку українського аграрного виробничого сектору визначає продовольчу безпеку країни, суттєво впливає на сталий розвиток економіки, формує експортний потенціал України. значний аграрний потенціал України визначається природною родючістю нашої землі, що є однією з найкращих у світі.

Ми повинні сформувати конкурентоспроможний агропромисловий комплекс, який дозволить Україні поєднати провідні місця на світових продовольчих ринках та гідно відповісти на глобальні виклики сьогодення. Для цього уряду й місцевій владі слід приділяти більше уваги залученню приватного інвестиційного капіталу, у тому числі «...для реалізації інноваційних проектів в аграрній сфері» [3].

Виконати поставлені завдання можливо при правильному підході до системи управління виробництвом, широкому впровадженні сучасних досягнень науки (інноваційний підхід). Саме тому в сучасній світовій та вітчизняній економічній науці

велике значення відводиться пошуку інноваційних методів, механізмів і заходів, що забезпечують найбільш ефективне, раціональне використання природних і виробничих ресурсів України загалом, а також сприяють підвищенню стійкості розвитку галузей аграрного сектору економіки. Тому питання уточнення сутності та змісту інноваційної діяльності, пошуку шляхів вирішення організації інноваційної діяльності в аграрному секторі економіки України вимагають комплексного вивчення, узагальнення та критичного переосмислення сформованої практики інноваційної діяльності, що й обумовлює актуальність обраної тематики дослідження.

Проблеми управління інноваціями, організації інноваційної діяльності, вибору методів і побудови механізмів інноваційного розвитку підприємств різних галузей, починаючи з другої половини ХХ століття, знаходяться в центрі уваги економічної науки.

Вивчення інноваційної активності, умов організації та управління інноваційною діяльністю аграрних підприємств є одним із найбільш значущих наукових завдань як для вітчизняних, так і для зарубіжних вчених і практиків. Серед зарубіжних дослідників, які вивчали вплив інновацій на різні галузі економіки, слід назвати: Л. Абалкіна, І. Ансоффа, В. Василенко, Є. Добриніна, А. Дамодаран, П. Друкера, В. Ойкена, Р. Такера, А. Топіліна, А. Файоля, Р. Фатхутдінова, У. Шарпа, Ф. Шакірова, А. Шеремета, Й. Шумпетера та ін.

На формування концепції інноваційного розвитку в аграрній сфері України значно вплинули дослідження провідних вітчизняних вчених, таких, як В. Г. Андрійчук, А. П. Гайдуцький, О. І. Дацій, Л. В. Дейнеко, М. В. Зубець, М. І. Кісіль, М. Ю. Коденська, М. Х. Корецький, М. Ф. Кропивко, М. І. Крупка, М. Й. Малік, Г. М. Підлісецький, М. А. Садиков, А. В. Чупіс, О. М. Шестопись, В. В. Юрчишин, О. І. Яновська та інші.

Метою нашого дослідження є уточнення сутності аграрних інновацій та їх особливостей, а для досягнення сформульованої мети були поставлені й вирішені наступні *завдання*: узагальнено загальнонаукові підходи до сутності економічної категорії «інновація», вивчені галузеві особливості та виявлено пріоритетні напрямки інноваційного розвитку аграрного сектору економіки України.

Вивчення вітчизняних і зарубіжних фахових джерел показало, що інноваційний розвиток будь-якої галузі національної економіки передбачає, перш за все, створення умов для позитивних тенденцій економічної динаміки, яка забезпечує створення й впровадження

інновацій.

Саме слово «інновація» походить від латинського «novatio», що означає «оновлення» (чи «зміна»), та префіксу «in», який перекладається з латинської «у напрямі», якщо ж перекладати дослівно, то «innovatio» – «у напрямку змін» [13].

Англійське слово «innovation» відповідає нашому «введення нового» чи «введення новацій». Із цього випливає, що практичне використання новації з моменту її виробництва та розповсюдження в якості нових продуктів або послуг є нововведенням (інновацією) [26].

У російській мові точного відповідника змісту такого терміну немає. Дослівно це слово означає «нововведення», під яким розуміється новий порядок, новий звичай, новий метод, винахід, нове явище (відкриття). Слово «нововведення» в буквальному сенсі означає процес використання нововведень [6; 22; 24].

Наші власні дослідження [8, с. 70-78], аналіз літератури [11; 12; 18, с. 56-59; 29, с. 77-79; 33] дозволили отримати достатньо велику кількість визначень слова «інновація». Як відомо, раніше поняттю «інновація» передувало поняття «нових комбінацій», введене Й. Шумпетером та запропоноване ним у роботі «Теорія економічного розвитку», і тільки починаючи з 20-х років минулого сторіччя поняття «інновація» в економічній теорії набуло сучасного трактування.

У сучасній літературі поширені два підходи до визначення поняття «інновація»: 1) статичний, де інновація виступає як «інновація-продукт», коли вона подається як результат інноваційного процесу у вигляді нової техніки (продукції), технології, нового методу, що впроваджується на ринку; 2) динамічний, де інновація виступає як «інновація-процес», коли в динаміці розглядається процес, що охоплює дослідження, проектування, розробку, організацію виробництва, комерціалізацію і поширення нових виробів, технологій, принципів замість наявних [9].

Але, на наш погляд, з урахуванням теорії Шумпетера, інновації можна трактувати в трьох аспектах: інновація в широкому значенні – як будь-які зміни, що забезпечують сталий розвиток країни загалом та підвищують конкурентоспроможність суб'єктів господарювання; інновація у більш вузькому значенні – як процес трансформації наукових досягнень у виробництво; інновація у вузькому значенні – як деякий продукт, або результат, впроваджений у господарську практику суб'єктів господарювання.

Отже, не протиставляючи статичний та динамічний підходи й розглядаючи інновацію і як зміну, і як одиничний акт, і як процес, бо кожний підхід має свій сенс у розумінні сутності інновацій як особливого явища відтворювального процесу, ми пропонуємо власне тлумачення поняття «інновації»: це кінцевий результат процесу впровадження нововведень, які спрямовуються на якісне перетворення як виробничої, так і невиробничої сфер із метою отримання певної вигоди: підвищення прибутковості виробництва, скорочення витрат підприємства, зростання продуктивності праці, добробуту працівників, і дозволяють отримати економічний, науково-технологічний, соціальний ефект від впровадження наукових досліджень.

При цьому при будь-якому визначенні значення слова «інновації» слід враховувати її загальну спрямованість на забезпечення суспільного прогресу, підвищення рівня ефективності та рентабельності виробництва, вдосконалення економічно-соціальних

відносин у суспільстві. А визначаючи специфічні особливості доведення інновацій до споживача, прийнято говорити про інноваційну діяльність або інноваційний процес як про процес перетворення знання в інновацію, що проходить наступні стадії: «наука – техніка – виробництво – споживання».

Так основною умовою ефективного функціонування сільськогосподарського виробництва є розширене відтворення, яке відбувається у взаємодії економічних і природно-біологічних процесів. Тому при управлінні інноваціями потрібно враховувати вимоги не тільки економічних законів, а й законів природи: рівнозначності, незамінності та сукупності життєвих чинників, законів мінімуму, оптимуму й максимуму. К. Тімірязев вказував: «Нигде, быть может, ни в какой другой деятельности не требуется взвешивать столько разнообразных условий успеха, нигде не требуется таких многосторонних сведений, нигде увлечение односторонней точкой зрения не может привести к такой неудаче, как в земледелии» [32].

Інша особливість ефективного сільськогосподарського виробництва полягає в тому, що тут поряд із промисловими засобами виробництва активну участь у відтворювальному процесі беруть живі організми – тварини й рослини. Їхній розвиток підпорядковано дії природних законів і залежить від таких природних факторів, як клімат, погода, тепло, волога, світло й їжа. В. Р. Вільямс писав: «Рослини вимагають для свого процвітання безперервної наявності або безперервного впливу чотирьох груп факторів – світла, тепла, води та поживних речовин за умов безперервної, одночасної та спільної наявності усіх чотирьох факторів у оптимальній кількості при їхній безумовній рівнозначності та незалежності» [2].

Таким чином, інноваційний процес у аграрному секторі становить постійний потік перетворення і реалізацію в господарську практику результатів досліджень і розробок у вигляді нових сортів рослин, порід і видів тварин і кросів птиці, нових або поліпшених продуктів харчування, матеріалів, нових технологій у рослинництві, тваринництві та переробній промисловості, нових добрив та засобів захисту рослин і тварин, нових методів профілактики та лікування тварин і птиці, нових форм організації та управління різними сферами економіки, нових підходів до соціальних послуг, що дозволяють підвищити ефективність виробництва.

Зазвичай у науковій літературі інновації прийнято класифікувати через низку ознак – за ступенем радикальності, значущості в економічному розвитку, підрозділяючи їх на базисні, поліпшувальні та псевдоінновації (раціоналізаторські). Для аграрного сектору економіки прийнято за предметом і сферою застосування вирізняти чотири типи інновацій: селекційно-генетичні; техніко-технологічні та виробничі; організаційно-управлінські та економічні; соціально-екологічні. Із урахуванням специфіки для аграрного сектору економіки притаманний більше перший тип інновацій, який характеризується розведенням нових сортів та гібридів сільськогосподарських рослин, нових порід тварин та кросів птиці, стійких до хвороб, шкідників і несприятливих чинників довкілля [10].

Сутність інноваційного розвитку різних галузей національного господарства не містить принципових розходжень, але саме в агропродовольчій сфері, на відміну від інших, розвиток інновацій відбувається

більш повільно, тому й вимагає особливої уваги. Інноваційні процеси в сільському господарстві мають певні особливості та пов'язані з його специфікою, а саме: наявністю живих організмів, сезонністю та підвищеними ризиками тощо.

До основних особливостей формування та розвитку інноваційного процесу в сільському господарстві слід зарахувати наступні:

- 1) значні відмінності регіонів за природно-кліматичними умовами й спеціалізацією;
- 2) різноманітність видів сільськогосподарської продукції, що виробляється, й продуктів її переробки, істотна різниця в технології вирощування продукції, утримуванні й годівлі тварин;
- 3) різниця в періодах виробництва окремих видів сільськогосподарської продукції;
- 4) наявність різноманітних типів виробництва за різними організаційно-правовими формами, формами власності, розмірами й спеціалізаці;
- 5) залежність технологій виробництва в сільському господарстві від природно-кліматичних умов, віддаленості від постачальників і ринків збуту продукції;
- 6) відособленість сільгосптоваровиробників, різний соціально-освітній рівень робітників сільського господарства;
- 7) віддаленість від інформаційно-консультаційних служб і організацій, які виробляють і впроваджують науково-технічну продукцію та відсутність чіткого й науково-обґрунтованого організаційно-економічного

механізму передачі досягнень науки товаровиробникам, і, як наслідок, суттєве відставання галузі в освоєнні інновацій [20; 28, с. 29-30].

Янковська О. І. виділяє такі особливості інноваційного процесу в сільському господарстві:

- 1) тривалий процес розробки новацій й залежність від природної зони та клімату;
  - 2) інновації мають, як правило, покращувальний характер;
  - 3) інновації спрямовані на дослідження живих організмів;
  - 4) провідна роль у впровадженні і розповсюдженні інновацій належить науково-дослідним установам [36, с. 54-58; 37, с. 304-308].
- У ґрунтовній праці з історії сільського господарства Федеріко Джованні акцентує увагу ще й на таких особливостях агроінновацій:
- 1) неможливість у певних випадках повного їх привласнення;
  - 2) комплементарний характер аграрних інновацій (дві інновації визначаються як комплементарні, якщо їхнє спільне використання знижує середні витрати на одиницю або зменшує ризики);
  - 3) взаємозв'язок між інноваціями та локальними умовами впровадження;
  - 4) впровадження інновацій є найризикованішим порівняно з іншими галузями економіки [39].
- За предметом і сферою застосування в сільському господарстві доцільно виділяти 8 типів інновацій (табл. 1).

Таблиця 1. Класифікація інновацій за предметом та сферою застосування у сільському господарстві

Ознака класифікації	Вид інновацій
Біологічні	– нові сорти й гібриди сільськогосподарських рослин; – нові породи, типи тварин і птиці.
Технічні	– використання нових видів техніки та обладнання
Технологічні	– нові технології обробки сільськогосподарських культур; – нові технології в тваринництві; – науково обґрунтовані та екологічно обумовлені системи землеробства й тваринництва; – нові ресурсозберігаючі технології виробництва й зберігання сільськогосподарської продукції.
Хімічні	– нові добрива та їхні системи; – нові засоби захисту рослин;
Економічні	– нові форми організації, планування; – нові форми і механізми інноваційного розвитку підприємства
Соціальні	– забезпечення сприятливих умов для життя, праці та відпочинку сільського населення
Управлінські	– нові форми організації й мотивації праці; – нові методи ефективного управління персоналом
Маркетингові	– вихід на нові сегменти ринку; – удосконалення якості продукції та розширення асортименту; – нові канали розподілу продукції

Одже, інноваційні процеси в аграрному секторі економіки мають свою специфіку. Вони характеризуються наявністю регіональних, галузевих, функціональних, технологічних і організаційних особливостей. Аналіз умов і чинників, що впливають на інноваційний розвиток сільського господарства, дозволив поділити їх на негативні (ті, що стримують інноваційний розвиток) і позитивні (ті, що сприяють прискоренню інноваційних процесів).

Умовами й чинниками, що сприяють інноваційному розвитку сільськогосподарського виробництва, є

перехід до ринкового способу господарювання, наявність природних ресурсів, значний науково-освітній потенціал, ємнісний внутрішній продовольчий ринок, можливість виробляти екологічно безпечні, натуральні продукти харчування.

У якості негативних умов слід назвати послаблення наукового потенціалу аграрної науки, своєрідність підходів і методів до управління інноваційними виробничими процесами, необхідність поєднання різних типів інновацій та посилення ролі держави в стимулюванні та просуванні інновацій, високий рівень

ризиків інноваційних процесів в аграрному секторі.

До умов і чинників, що гальмують освоєння інновацій у аграрному секторі економіки, відносяться також стиснення внутрішнього попиту на продовольство, скорочення держпідтримки аграрного сектору й державного фінансування науково-технічних програм, нерозвиненість системи кредитування та високі ставки по кредитах, відсутність інноваційної інфраструктури та державної інноваційної політики й стратегії, недостатній рівень підготовки кадрового персоналу у сфері інноваційного менеджменту.

У рослинництві інноваційні процеси повинні бути спрямовані на збільшення обсягів виробленої рослинної продукції на основі підвищення родючості ґрунту, зростання врожайності сільськогосподарських культур і поліпшення якості продукції; подолання процесів деградації та руйнування природного середовища та екологізацію виробництва; зниження витрат енергоресурсів і зменшення залежності продуктивності рослинництва від природних факторів; підвищення ефективності використання зрошуваних і осушених земель; економію трудових і матеріальних витрат; збереження й поліпшення екології. У зв'язку з цим інноваційна політика в сфері рослинництва повинна будуватися на вдосконаленні методів селекції – створення нових сортів сільськогосподарських культур, що володіють високим продуктивним потенціалом, освоєнні науково обґрунтованих систем землеробства та насінництва.

У сучасних умовах збиткового розвитку тваринництва й різкого спаду обсягів виробництва продукції тваринництва для підвищення виробничого потенціалу галузі важливе значення має використання фізіолого-біологічних інновацій, досягнення вітчизняної та світової селекції, що відображають найважливіші напрямки удосконалення селекційно-генетичного потенціалу, від якого безпосередньо залежить рівень продуктивності тварин, ефективне використання кормових ресурсів, освоєння ресурсозберігаючих технологій, спрямованих на підвищення рівня інтенсивності та ефективності виробництва.

Одним із основних напрямків розвитку інновацій у тваринництві є біотехнологічні системи розведення тварин із використанням методів генної та клітинної інженерії, спрямовані на створення та використання нових типів трансгенних тварин із поліпшеними якостями продуктивності, стійкими до захворювань. Не менш важливе значення в розвитку інноваційного процесу в тваринництві належить технологічним інноваціям, які пов'язані з індустріалізацією виробництва, механізацією та автоматизацією виробничих процесів, модернізацією та технічним переозброєнням виробництва, освоєнням наукоємних технологій, зростанням продуктивності праці, які зумовлюють рівень і ефективність виробництва продукції тваринництва [21, с. 8-13].

Досліджуючи термінологічні суперечності стосовно інноваційної діяльності в аграрній сфері та враховуючи специфіку останньої, адже перехід на інноваційну модель розвитку пов'язаний із проблемами, «...невідкладне розв'язання яких сприятиме виведенню економіки країни з глибокої кризи, забезпечить входження до світового співтовариства» [14, с. 115], наведемо відомі визначення терміну «інновації» у аграрному секторі.

Так, на думку Горбунова В. С., «специфіка

застосування основних понять теорії інновацій до сільського господарства полягає у вплетанні її технологічних процесів у процеси, що відбуваються в довіллі, в участі у виробництві живих організмів, які можуть також бути об'єктами інновацій» [5, с. 11].

Кот О. В. розглядає агроінновації як «...системні впровадження в аграрну сферу результатів науково-дослідницької роботи, що призводять до позитивних якісних та кількісних змін у характеристиці взаємозв'язків між біосферою та техносферою, а також поліпшують стан довкілля» [16, с. 30, 32-37].

Янковська О. І. визначає сутність агроінновацій як «...кінцевий результат впровадження новації у галузі сільського господарства (сортів рослин, порід тварин, засобів захисту рослин або тварин, технологій вирощування тощо), який призвів до отримання економічного, соціального, екологічного та інших видів ефекту» [37, с. 304-308].

Із її думками перегукуються погляди Кравченка Н. П., який вважає, що агроінновація – це «...кінцевий результат впровадження нової або вдосконаленої продукції (послуги), техніки, технології, сорту, породи, організації виробництва, системи його управління з метою отримання різних видів ефекту й забезпечення процесу розширеного відтворення» [17, с. 14].

На думку О. В. Попової, «агроінновація – це інновація, яка зачіпає безпосередньо (або опосередковано, в межах технологічного ланцюга) процеси, учасниками яких є людина, машина (обладнання, інструмент тощо) та компонент навколишнього середовища (тварина, рослина тощо), існування яких у природному середовищі (без участі людини) неможливе або можливе з втратою базових функціональних характеристик» [25].

Ю. В. Бухвостов визначає агроінновацію «як результат праці, отриманий завдяки застосуванню нових наукових знань, що перетворюють процес функціонування та розвитку виробничо-господарської системи АПК у напрямі підвищення її ефективності, стійкості та системної якості відносин» [1, с. 7].

Узагальнюючи вищевказані точки зору, ми пропонуємо власне визначення агроінновації, під якою слід розуміти кінцевий результат впровадження новації у галузі сільського господарства або структурні перетворення в аграрній сфері, які стосуються техніки, технології, організації виробництва, екології, а також соціальної сфери села, який призвів до отримання економічного, соціального, екологічного та інших видів ефекту й метою якого є одержання різних видів ефектів на основі задоволення певних соціальних потреб та забезпечення продовольчої безпеки країни.

Висновки. В умовах спрямованості України у світове господарство, необхідності переоснащення галузі, нарощування обсягів виробництва та рівня конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції одним із перспективних напрямів розвитку аграрних підприємств України є використання інноваційних підходів до здійснення господарської діяльності. Розвиток аграрної сфери повинен забезпечуватися «...шляхом інноваційно-інвестиційного зміцнення матеріально-технічної бази аграрного сектору, впровадження екологічно безпечних, ресурсо- та енергозберігаючих технологій» [7].

Саме тому, до стратегічних пріоритетів у розвитку інноваційних процесів в аграрному секторі економіки України слід зарахувати:

– технологічне переоснащення аграрних підприємств

- та формування організаційно-економічного механізму функціонування аграрного сектору економіки на інноваційній основі;
- енерго- і ресурсозберігаючі технології виробництва, зберігання та переробки продукції;
- відтворення родючості ґрунтів, запобігання всім видам їхньої деградації, розробка адаптивних технологій агроєкосистем та агроландшафтів;
- розвиток та відпрацювання технологій органічного землеробства;
- створення сучасної системи інформаційного та інфраструктурного забезпечення інноваційної діяльності;
- розробка державної інноваційної політики та стратегії на всеукраїнському та регіональному рівнях та посилення ролі державних і регіональних установ в активізації інноваційної діяльності;
- удосконалення системи підготовки кадрів в області

інноваційної діяльності, що забезпечують підвищення інноваційної активності організацій та комерціалізацію результатів наукових досліджень.

Наголошуючи на важливості зазначеної проблеми, хотілось би навести слова міністра аграрної політики та продовольства Микола Присяжнюка під час відкриття XXIV Міжнародної агропромислової виставки-ярмарку «Агро-2012», який, репрезентуючи Стратегію розвитку аграрного сектору економіки України до 2020 року, зазначив: «Перед аграрним сектором України ми ставимо непрості, але амбітні завдання. І будемо максимально працювати над тим, аби українське сільське господарство не тільки повністю забезпечувало країну якісним та доступним продовольством, а й брало активну участь у вирішенні світової проблеми голоду. Адже Україна має колосальний сільськогосподарський потенціал, який ми зобов'язані розвинути та наростити вдвічі» [19].

Список літератури

1. Бухвостов Ю. В. Детерминирующее воздействие инвестиций на формирование экономики инновационного типа (на примере аграрного сектора): автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата экономических наук / Ю. В. Бухвостов. – Москва, 2009. – 26 с. – С. 7.
2. Вильямс В. Р. Травопольная система земледелия: Собр. соч. / Вильямс В. Р. – М. : Сельхозгиз, 1951. – Т. VII. – 244 с.
3. Виступ Президента України Віктора Януковича на урочистому зібранні з нагоди Дня працівника сільського господарства [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.partyofregions.org.ua/ua/news/blog/50a5069c3fcd0551d0002c1>
4. Вопросы методологии управления инновационными процессами в АПК [Електронний ресурс] / Попова О. В. // Управление общественными и экономическими системами. – 2007. – №1. – Режим доступу: http://bali.ostu.ru/umc/zj2007_1.php
5. Горбунов В. С. Методология и модели управления инновационным развитием сельского хозяйства: автореф. дис. на соискание наук. степени доктора эконом. наук: спец. 08. 00. 05 «Экономика и управление народным хозяйством (АПК и сельское хозяйство)» / В. С. Горбунов. – Саратов, 2011. – 27 с. – С. 11.
6. Даль В. И. Толковый словарь русского языка. Современная версия / В. И. Даль – М. : Изд-во «ЭКСМО-Пресс», 2001. – 736 с.
7. Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року / Кабінет Міністрів України. – Постанова від 19 вересня 2007 р. № 1158 – С. 6.
8. Донець О. В. Інновації: теоретичне визначення та економічна сутність / О. В. Донець – Сімферополь: ПФ НУБіП України «КАТУ», 2010 – С. 70-78. – (Економічні науки) / (Наукові праці ПФ НУБіП України «КАТУ»; випуск 132).
9. Знаменський І. О. Сучасні підходи до визначення сутності інновацій [Електронний ресурс] / І. О. Знаменський – Режим доступу: http://www.confcontact.com/2008oktlnet_tezi/znamensky.php
10. Иванов В. А. Сущность, классификация инноваций и их специфика аграрном секторе [Електронний ресурс] / Иванов В. А. – Режим доступу: <http://koet.syktsu.ru/vestnik/2007/2007-1/3.htm>
11. Инновационный менеджмент: [учебник для вузов] / [С. Д. Ильенкова, Л. М. Гохберг, С. Ю. Ягудин и др.]; под. ред. проф. С. Д. Ильенковой. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 343 с.
12. Инновационный менеджмент: [учебник] / под ред. проф. В. А. Швандара, проф. В. Я. Горфинкеля. – М. : Вузовский учебник, 2005. – 382 с.
13. Інновація – Википедія [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%98%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8F>
14. Інноваційна діяльність в аграрній сфері: інституціональний аспект: [монографія] / Саблук П. Т., Шпикуляк О. Г., Курило Л. І. та ін. – К. : ННЦ ІАЕ, 2010. – 706 с. – С. 115.
15. Кот О. В. Теоретичні аспекти інноваційного розвитку аграрного сектору економіки та його організаційно-економічне забезпечення / О. В. Кот // Проблеми науки. – 2008. – №9. – С. 30, 32-37.
16. Кравченко Н. П. Обоснование приоритетных инноваций в растениеводстве и оценка их эффективности (теория, методология, практика): автореф. дис. на соискание наук. степени доктора эконом. наук: спец. 08. 00. 05 «Экономика и управление народным хозяйством: экономика, организация и управление предприятиями, отраслями, комплексами (АПК и сельское хозяйство)» / Н. П. Кравченко. – Майкоп, 2011. – 45 с. – С. 14.
17. Кулагин А. С. Немного о термине «инновация» / А. С. Кулагин // Инновации. – 2004. – №7. – С. 56-59.
18. Микола Присяжнюк представив Віктору Януковичу стратегію розвитку аграрного сектору України до 2020 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/node/1345>
19. Міжуй А. С. Інноваційна діяльність в сільському господарстві [Електронний ресурс] / А. С. Міжуй – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/27_NNM_2011/Economics/4_93021.doc.htm
20. Оглоблин Е. Научно-технический прогресс в сельском хозяйстве / Оглоблин Е., Санду И. // АПК: Экономика, управление. – 2001. – №2. – С. 8-13.
21. Ожегов С. И. Толковый словарь русского языка: 80000 слов и фразеологических выражений / Райзберг Б. А., Лозовский Л. Ш., Стародубцева Е. Б. – М. : Азбуковник, 2001. – 944 с.
22. Особливості інновацій в сільському господарстві [Електронний ресурс] / О. І. Янківська // Економіка. Управління. Інновації: електронне наукове фахове видання. – 2010. – №2 (4). – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/eui/2010_2/10ya0iic.pdf
23. Понятие инновации [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.inventech.ru/lib/predpr/predpr0052/>
24. Попова О. В. Вопросы методологии управления инновационными процессами в АПК [Електронний ресурс] / О. В. Попова – Управление общественными и экономическими системами. – 2007. – №1. – Режим доступу: http://bali.ostu.ru/umc/zj2007_1.php
25. Райзберг Б. А. Современный экономический словарь / Райзберг Б. А., Лозовский Л. Ш., Стародубцева Е. Б. – 2-е изд., испр. – М. : ИНФРА-М, 1999. – 479 с.
26. Садиков М. А. Управління інноваційними процесами в аграрній сфері АПК: автореф. дис. на соиск. науч. степ. д-ра екон. наук: спец.

08.02.03 / М. А. Садигов. – К., 2002. – 30 с.

27. Саранчук Г. М. Інноваційний розвиток сільського господарства як основа підвищення його конкурентоспроможності / Г. М. Саранчук // Інноваційна економіка. – 2010. – № 1. – С. 29-30.
28. Степаненко Д. М. Класифікація інновацій і її стандартизація / Д. М. Степаненко // Інновації. – 2004. – № 7. – С. 77-79.
29. Сучасні підходи до визначення сутності інновацій [Електронний ресурс] / Знаменський І. О. – Режим доступу: http://www.confcontact.com/2008oktlnet_tezi/znamensky.php
30. Сущность, классификация инноваций и их специфика аграрном секторе [Електронний ресурс] / Иванов В. А. – Режим доступу: <http://koet.syktu.ru/vestnik/2007/2007-1/3.htm>
31. Тимирязев К. А. Земледелие и физиология растений: [избр. лекции и речи] / К. А. Тимирязев – М. : Сельхозгиз, 1957. – 368 с.
32. Фатхутдинов Р. А. Инновационный менеджмент: [учебник для вузов.] / Р. А. Фатхутдинов – [5-е изд.]. – СПб. : Питер, 2005. – 448 с.
33. Чабан В. Г. Інновації як умова підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору / В. Г. Чабан // Економіка АПК. – 2006. – № 7. – С. 68.
34. Шквиря Н. О. Особливості інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств / Н. О. Шквиря // Держава та регіони. – 2007. – № 6. – С. 216.
35. Янковська О. І. Інноваційний процес у сільському господарстві / О. І. Янковська // Наука й економіка: науково-теоретичний журнал Хмельницького економічного університету. – 2009. – Т. 2, № 4 (16). – С. 54, 55-58.
36. Янковська О. І. Особливості інновацій в сільському господарстві / О. І. Янковська: матеріали Всеукр. заочн. наук.-практ. конф. [«Економіка ХХІ століття: виклики та проблеми»], (Ужгород, лист. 2009 р.) / [ред. кол. Ф. Г. Ващук] / М-во освіти і науки, Закарп. держ. ун-т. – Ужгород : ЗабДУ, 2010. – С. 304-308.
37. Federico G. Feeding the world – an economic history 1800-2000 by Giovanni Federico, 2005. – 338 p. – P. 103.
38. Feeding the world – an economic history 1800-2000 by Giovanni Federico, 2005. – 338 p. – P. 103.

РЕЗЮМЕ

Донець Олег

Інновація і її особливості в аграрному секторі економіки України

В статті розкривається теоретична сутність інновації як економічної категорії і її особливості в аграрному секторі економіки України, а також пропонується авторське визначення термінів «інновація», «агроінновація».

RESUME

Donets Oleg

The essence of economical category "innovation" and its characteristics in the agricultural sector of economy of Ukraine

The article reveals the theoretical essence of innovation as an economic category and its features in the agricultural sector of Ukraine. There has also been provided the author's definition of the terms "innovation" and "agrarian innovation".

Стаття надійшла до редакції 03.03.2013 р.